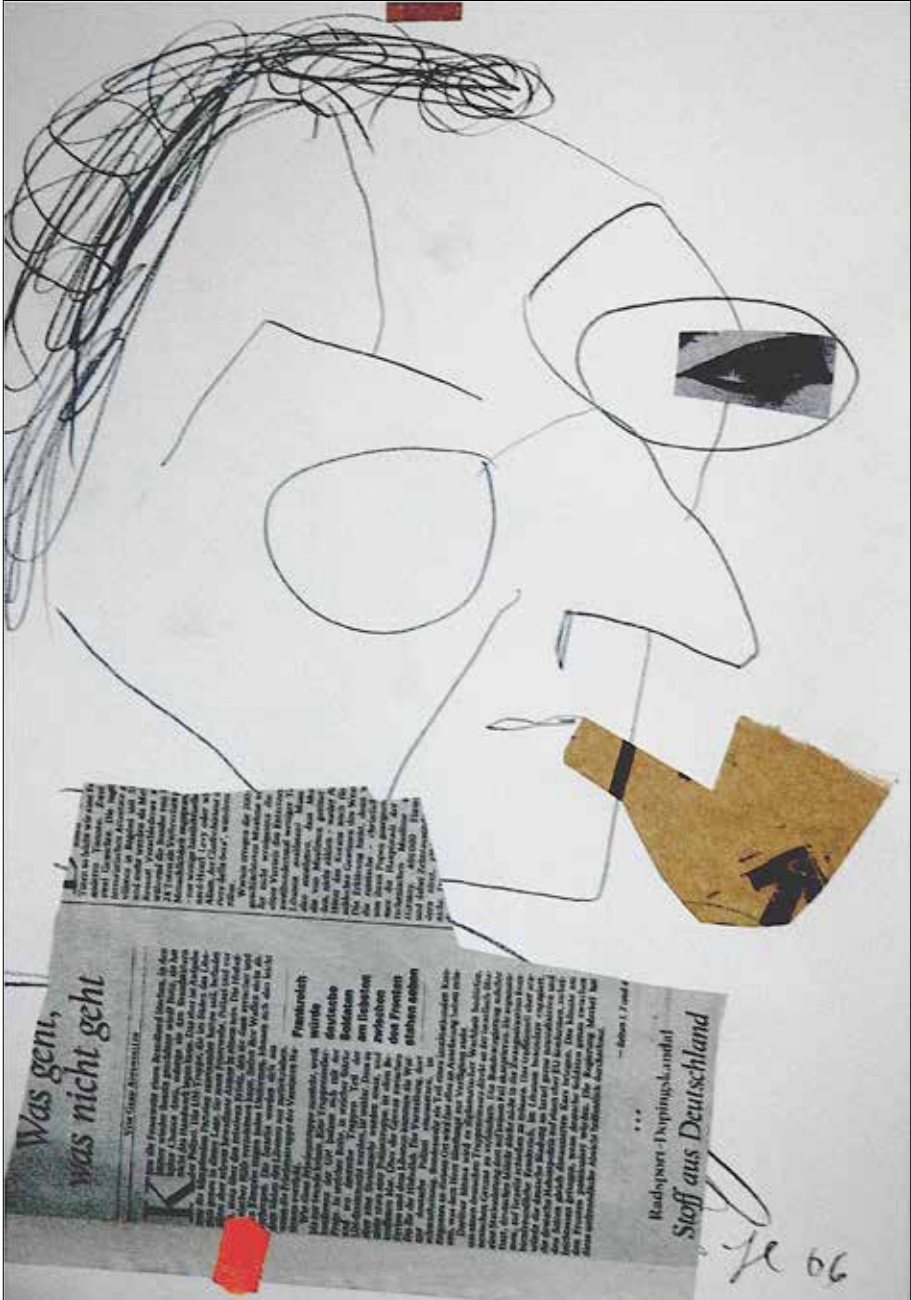

Armando Guerra. In memoriam

FINO LORENZO
ANTONIO SOLIÑO TRONCOSO

ARMANDO GUERRA CON OLLO EXIPCIO

Fino Lorenzo

Lápis e colaxe sobre papel

45x32 cm

2006

MEMORIA DE ARMANDO GUERRA

É moi cedo aínda.

Só sei que, na memoria da miña relación con Armando, non son quen de diferenciar as cuestións artísticas dos aspectos emotivos, dous mundos que desde o primeiro intre se mantiveron en perfecta cohesión e dependencia. Dese xeito, pintura, artistas, exposicións, tendencias, teorías ou prácticas podían ser o tema único dun longo xantar, a razón central dunha tarde preguizosa, sempre salpicada de referencias persoais. Parrafeos interminables ao longo dos anos que non foron senón un só e intenso pali-que alongado no tempo, logo partido polos días e as noites, por separacións e ausencias sempre xustificadas.

Unha conversa que, fose cal fose o momento de retomala, sempre partía de posturas persoais opostas. Unha condición imprescindible para que o xogo teña lugar. Así, mentres Armando valoraba ante todo a pegada persoal, a caligrafía na que o autor se descobre e constrúe a si mesmo, quen isto escribe cuestionaba a coherencia da identidade, alegando a afamada perda da aura e suxerindo unha pegada de autor agochada ou ciscada. Con todo, e malia os esforzos, o mundo quedou sen arranxar.

Unha imaxe concreta. A ledicia de semanas de traballo compartido na cociña do gravador. Un sinxelo troco de ingredientes. Ácidos, pranchas, tintas e tórculo cociñados con vitalidade de adolescente. Con seriedade, como xogan os nenos. Como a acuarela, gravar é pensar ao revés, reservar brancos, espazos sen raiar. Deixar pasar a luz que está alí detrás, no fondo. Como nunha película, o papel, ou a tea branca, vén a ser o espazo luminoso onde todo sucede.

Aínda é moi cedo para que a memoria atope acougo e sentido. Se o tempo reside na nosa percepción, a velocidade preséntase como un antagonista que aos poucos vai inspirando respecto. Desde a ollada individual, na idade confirmase a brevidade da vida. Noutra escala, o tópicos fala da vertixe dos cambios sociais. En todo caso, a velocidade amosa un escenario que sempre vai un paso por diante. Que sempre nos sorprende. A mesma velocidade, intensa, voraz e agresiva, que nos deixa un baleiro inconcibible hai só dous meses. Entón aínda existía un futuro, novo, escintilante, luminoso como esa tea branca que agarda polos trazos, as liñas e as manchas.

Desculpade, mais teño as miñas reservas sobre este tipo de actos. O meu carácter prefere o comentario polo baixo a pé da caixa, a anécdota que queda aboiando no oído ou esixe un contrapunto. Unha memoria, plural, fragmentada e incompleta, entendida como un conxunto de sumandos heteroxéneos. Unha miscelánea nunca pechada polo entendemento. Unha colaxe que medra e se multiplica nas persoas, os encontros e as xuntanzas. Hoxe e mañá. E o ano que vén. Mentres quede algún de nós, lembraremos a Armando nalgunha exposición, nun encontro furtivo nas beiras do paso de cebra, en ceas e sobremesas cun viño na man. Así é como, intuitiva, natural e veloz, a verdadeira homenaxe corre por diante da nosa comprensión. E este acto de hoxe non é máis que un conxuro, necesario seica, para sentir que dominamos a situación, que ollamos o tempo de cara, que controlamos a velocidade.

Unha velocidade que me suxire outra imaxe. Se cadra podemos rematar cun sorriso. Deberíamos. Chamada telefónica de Armando advertindo dunha exposición de gravados de Durero no Guggenheim. Proposta de viaxe rápida a Bilbao. Viaxe de traballo por suposto. Na seguinte media hora, xa na súa casa de Morade, cara a cara,

asoman outras opcións interesantes. O certo é que unha vez atravesas o Padornelo, todo queda a man, todo esta próximo, preto. A Bilbao vaise por Madrid, con obra de Le Corbusier no Reina Sofía, e por Barcelona, claro, cunha excelente retrospectiva de Sean Scully na Fundación Miró. Obrigado deterse tamén en Alzuza, a poucos kilómetros de Pamplona, no Museo Oteiza, unha pequena xoia que ningún dos dous coñecía, e que recomendo aos presentes. E o Chillida Leku, en Hernani, coido que pechado na actualidade. E, como final de festa, a cenoria primeira, os pequenos gravados do mestre Durero, precisos e fráxiles, dispostos sobre os muros do Guggenheim tinguidos para a ocasión de cor verde botella. Unha rápida e intensa viaxe de catro días. Unha metáfora seica.

Saúde Cristina
Saúde Iria
Saúde Antía
Saúde aos vivos

Transcrición e adaptación da breve alocución realizada no acto de despedida a Armando Guerra, no Aula de Cultura Ponte de Rosas, o mércores 24 de xaneiro de 2018, ao día seguinte do seu pasamento.

EMOCIÓN CONXELADA

Hoxe, para min, é un día triste.

Dende 1990 e durante varios anos, María José, Fino Lorenzo e eu tivemos como punto de encontro e discusión o taller de cerámica “Círculo y Cuadrado”, de Alfredo Acuña, en Sabarís, un lugar con nome debedor das ocorrencias de Torres-García e das súas investigacións vangardistas na pintura dos anos trinta do século pasado. Nese lugar, nese tempo, atopeime por primeira vez con Armando Guerra. Máis tarde, recordo os comentarios do meu irmán Alfonso respecto ás interminables e fabulosas discusións que na súa presenza levaba a cabo con Pepe Mantilla no Catro Camiños, en Gondomar, sobre pareceres pictóricos. Algo máis acá no tempo, coa desculpa inicial da pintura, a escultura e a arquitectura, establécese entre nós unha intensa relación que remata por desembarcar en franca amizade: Armando gozaba falando; eu nunca tiven prexuízos para escoitar.

Por momentos reconcentrábase, pero iso só era un distraído vento de artista. En realidade tiña bo fondo, unha esencia de persoa boa e desprendida segundo a vida me deu ocasión de ver e comprobar. Aquí, agora, nada vou a dicir da súa coñecida actividade de pintor e gravador, chegará a quenda, tan só insistir nalgún trazo de como o percibín na certa condición de individuo.

En tanto persoa intelixente, era amigo do bo viño e do bo xamón, só do bo, e entre os seus temas recorrentes, ademais da gastronomía, estaban o cinema, a economía, a política, o tenis, as artes plásticas e a arquitectura, a vida social, o traballo no Santa Irene, o mundo feminino,... e o EMPALME.

Lembro que nunha das pequenas viaxes tras pezas de arquitectura contemporánea con interese, nesa ocasión a Porto, decidín encamiñar o reducido grupo ao “Salta o Muro”, unha tasca emprazada no porto pesqueiro de Matosinhos, de aspecto humilde, onde se come excelente peixe á prancha, á brasa ou en caldeirada. Unha taberna de mesas corridas á cal me dixera Jorge Carvalho, arquitecto portuense que ma deu a coñecer, levaba a Rem Koolhaas cando, como arquitecto director das obras da Casa da Música, visitaba a cidade.

Armando xantou a total satisfacción, así o declarou sempre que tivo oportunidade, e xa na sobremesa preguntame: *Antonio, conoces el EMPALME?* Tras uns segundos de silencio e ante a miña indecisión cóntame que se trata dun restaurante, exteriormente de peor aspecto que aquel de Matosinhos, situado en Rionegro del Puente, a non moito de Mombuey, terras de Zamora, de imprescindible visita, coa caza e os cogomelos como especialidades. Ata que máis dun ano despois lle confirmei a visita non parou de recordarmo. Armando sempre tiña un ás para matar un tres. Pero xa non pode telo.

Hoxe, para min, é un día triste.

Aula de Cultura Ponte de Rosas. Gondomar, 24 de xaneiro de 2018
antonio solión troncoso